

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ของเกษตรกรในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงการจัดการความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจัดการความรู้ของเกษตรกร เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความรู้และการจัดการความรู้ของเกษตรกร และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ใน 4 อำเภอได้แก่ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอโพนทราย อำเภอสุวรรณภูมิ จำนวน 400 ราย โดยสุ่มตำบลในแต่ละอำเภอร้อยละ 50 ใช้การสุ่มแบบง่ายโดยวิธีการจับสลากจากนั้นสุ่มหมู่บ้านมา 1 หมู่บ้าน อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำการศึกษาคือนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS/PC⁺) ซึ่งใช้ค่าทางสถิติในการวิเคราะห์ดังนี้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้การวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ (Chi – square Test) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และการจัดการความรู้ของเกษตรกรในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ใน 4 อำเภอ โดยใช้

F – test

สรุปข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 และพฤติกรรมการรับสื่อของเกษตรกร

เพศ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ใน 4 อำเภอเกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 67 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 33

อายุ เกษตรกรร้อยละ 30.75 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 49.29 ปี โดยเกษตรกรในอำเภอปทุมรัตต์มีอายุเฉลี่ยสูงสุดที่ 52.30 ปี รองลงมาคือเกษตรกรในอำเภอเกษตรกรรมวิสัยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 52.07 ปี และเกษตรกรในอำเภอโพนทรายและอำเภอสุวรรณภูมิมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 48.22 และ 44.49 ปี ตามลำดับ

ระดับการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 66.50 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 0.75 ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

ประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เฉลี่ยเท่ากับ 17.07 ปี โดยเกษตรกรในอำเภอเกษตรกรรมวิสัยมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 มากที่สุดเท่ากับ 20.74 ปี รองลงมาคือเกษตรกรในอำเภอโพนทรายเท่ากับ 19.21 ปี และเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิและเกษตรกรในอำเภอปทุมรัตต์มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เท่ากับ 15.49 และ 12.90 ปี ตามลำดับ

ลักษณะพื้นที่นาที่ใช้ในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เกษตรกรทั้ง 4 อำเภอส่วนใหญ่ปลูกข้าวในพื้นที่นาเป็นของตนเองทั้งหมดถึงร้อยละ 74 และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 2 ที่ปลูกข้าวในพื้นที่นาเช่าผู้อื่นทั้งหมด

ลักษณะแหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เกษตรกรร้อยละ 95.50 ใช้น้ำฝนในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 รองลงมาคือการใช้น้ำในระบบชลประทานเพื่อปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เท่ากับร้อยละ 3.50 และสุดท้ายคือแหล่งน้ำจากสระน้ำร้อยละ 1 และไม่มีเกษตรกรในอำเภอใดที่ใช้น้ำจากน้ำบาดาลในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105

ขนาดพื้นที่ทำนาในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เกษตรกรร้อยละ 40.25 มีขนาดพื้นที่ทำนาอยู่ระหว่าง 11 – 20 ไร่ มีขนาดพื้นที่ทำนาเฉลี่ยเท่ากับ 20.36 ไร่ โดยเกษตรกรในอำเภอโพนทรายมีขนาดพื้นที่นาเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 32.26 ไร่ รองลงมาคือเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิเท่ากับ 19.33 ไร่ เกษตรกรในอำเภอปทุมรัตต์และอำเภอเกษตรกรรมวิสัยมีขนาดพื้นที่ทำนาเฉลี่ยเท่ากับ 17.49 และ 12.39 ไร่ ตามลำดับ

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เกษตรกรร้อยละ 90 ใช้แรงงานในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 อยู่ระหว่าง 1 – 5 คน จำนวนแรงงานเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 คน โดยเกษตรกรในอำเภอโพนทรายมีจำนวนแรงงานสูงสุดเฉลี่ยเท่ากับ 5.31 คน รองลงมาคือเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิเท่ากับ 3.72 คน และเกษตรกรในอำเภอปทุมรัตต์และอำเภอเกษตรกรรมวิสัยมีจำนวนแรงงานเฉลี่ยในการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 ใกล้เคียงกันคือ 2.35 และ 2.34 คน ตามลำดับ

รายได้จากการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ใน 1 ฤดูกาลปลูกเฉลี่ยเท่ากับ 45,314.25 บาท โดยเกษตรกรในอำเภอโพธารามมีรายได้เฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 70,335 บาท รองลงมาคือเกษตรกรในอำเภอสวรรณภูมิมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 44,650 บาท และเกษตรกรในอำเภอปทุมรัตต์และอำเภอเกษตรวิสัยมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 44,062 บาท และ 22,210 บาท ตามลำดับ

ประเภทของสื่อที่เกษตรกรได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกรร้อยละ 29.12 ได้รับสื่อประเภทหอกระจายข่าวมากที่สุด รองลงมาคือสื่อประเภทวิทยุ นิตยสารการเกษตร แผ่นพับและเอกสาร หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ตามลำดับ

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 จากสื่อต่าง ๆ เกษตรกรร้อยละ 47 ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เลยในรอบ 3 เดือน โดยจำนวนครั้งที่เกษตรกรได้รับข่าวสารเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 ครั้ง เกษตรกรในอำเภอสวรรณภูมิได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 มากที่สุดเฉลี่ยเท่ากับ 5.60 ครั้ง รองลงมาคือเกษตรกรในอำเภอโพธารามเฉลี่ยเท่ากับ 5.25 ครั้ง และเกษตรกรในอำเภอเกษตรวิสัยและอำเภอปทุมรัตต์มีจำนวนครั้งเฉลี่ยเท่ากับ 5.04 และ 3.94 ครั้ง ตามลำดับ

บุคคลที่เกษตรกรปรึกษาเกี่ยวกับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกรส่วนใหญ่ปรึกษาเพื่อนบ้านหรือเพื่อเกษตรกรด้วยกันในเรื่องของการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 รองลงมาปรึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตัวแทนจากบริษัทเอกชน อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตามลำดับ

การได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกรร้อยละ 49.50 ไม่ได้รับการปรึกษาเกี่ยวกับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 จากบุคคลใดเลย โดยเกษตรกรมีจำนวนครั้งเฉลี่ยในการปรึกษามุคคตต่าง ๆ เท่ากับ 10.45 ครั้งในรอบระยะเวลา 3 เดือน มีเกษตรกรในอำเภอปทุมรัตต์ที่ได้รับการปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ สูงสุดเฉลี่ย 10.21 ครั้ง รองลงมาคือเกษตรกรในอำเภอเกษตรวิสัยจำนวนครั้งเฉลี่ยเท่ากับ 10.14 ครั้ง เกษตรกรในอำเภอโพธารามและอำเภอสวรรณภูมิมีจำนวนครั้งเฉลี่ยเท่ากับ 9.52 และ 9.42 ครั้ง ตามลำดับ

พฤติกรรมการรับสื่อวิทยุของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกรร้อยละ 72 ฟังวิทยุทุกวันในรอบ 1 เดือน จำนวนครั้งเฉลี่ยของการฟังวิทยุของเกษตรกรเท่ากับ 26.14 ครั้งต่อเดือน รายการวิทยุที่เกษตรกรนิยมฟังมากที่สุดคือรายการเพลง รองลงมาคือรายการข่าวท้องถิ่น รายการข่าวเกษตร รายการข่าวทั่วไป รายการหมอลำกลอนและสารคดี ตามลำดับ

พฤติกรรมกรับหนังสือพิมพ์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกร ร้อยละ 58.25 ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ในรอบ 1 เดือน จำนวนครั้งเฉลี่ยในการอ่านหนังสือพิมพ์ ของเกษตรกรเท่ากับ 2.62 ครั้งต่อเดือน หนังสือพิมพ์ที่เกษตรกรนิยมอ่านมากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ รองลงมาคือหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก หนังสือพิมพ์มติ ชน และหนังสือพิมพ์ข่าวสด ตามลำดับ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมอ่านหนังสือพิมพ์ในหัวข้อ ข่าวทั่วไปมากที่สุด รองลงมาคือหัวข้อข่าวเกษตร หัวข้อข่าวการเมือง หัวข้อข่าวกีฬา และหัวข้อ ข่าวบันเทิง ตามลำดับ

พฤติกรรมกรับสื่อโทรทัศน์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกร ร้อย ละ 60.75 ดูโทรทัศน์ทุกวัน จำนวนครั้งเฉลี่ยของการดูโทรทัศน์เท่ากับ 22.18 ครั้งต่อเดือน รายการที่เกษตรกรนิยมดูมากที่สุดคือรายการข่าวทั่วไป รองลงมาคือรายการละคร ข่าวเกษตร รายการเพลง และเกมโชว์ ตามลำดับ

สรุปข้อมูลด้านความรู้และการจัดการความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวมะลิ 105

ความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

เกษตรกรมีความรู้ของการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ถ้าแบ่งเป็นระดับต่าง ๆ ได้ดังนี้ เกษตรกรมีความรู้ในระดับต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.50 คะแนน) ได้แก่ข้อที่ 3, 5, 20 และ

21

เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 0.51 – 0.75 คะแนน) ได้แก่ข้อที่ 2, 4, 6, 19, 24, 25, 26, 27, 28 และ 35

เกษตรกรมีความรู้ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 0.76 – 0.90 คะแนน) ได้แก่ข้อที่ 1, 7 และ 12

เกษตรกรมีความรู้ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ย 0.91 – 1.00 คะแนน) ได้แก่ข้อที่ 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 29, 30, 31, 32, 33 และ 34

คะแนนรวมของความรู้ทั้งหมดเท่ากับ 27.66 คะแนนจากคะแนนเต็ม 35 คะแนน คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.79 คะแนน เกษตรกรของอำเภอสุวรรณภูมิได้คะแนนสูงสุดเท่ากับ 28.26 คะแนน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.81 คะแนน รองลงมาได้แก่เกษตรกรของอำเภอเกษตรวิสัย อำเภอโพธิ์ทราย และอำเภอปทุมรัตน์มีคะแนนความรู้เท่ากับ 27.66 , 27.60 และ 27.10 คะแนน ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.79 และ 0.77 คะแนน ซึ่งเมื่อทดสอบด้วย F – test ได้ค่า F เท่ากับ 0.772 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ทั้ง 4 อำเภอ มีระดับความรู้ ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ไม่แตกต่างกัน

การจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกรมีการจัดการความรู้ของการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ถิ่นแบ่งเป็นระดับต่าง ๆ ได้ดังนี้

เกษตรกรมีการจัดการความรู้ในระดับต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.50 คะแนน) ได้แก่ข้อที่ 3

เกษตรกรมีการจัดการความรู้ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 0.51 – 0.75 คะแนน) ได้แก่ข้อที่ 1, 6, 21, 25, 26, 28, 32, และ 35

เกษตรกรมีการจัดการความรู้ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 0.76 – 0.90 คะแนน) ได้แก่ข้อที่ 2, 4, 5, 7, 12, 16, 20, 22, 27, และ 33

เกษตรกรมีการจัดการความรู้ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ย 0.91 – 1.00 คะแนน) ได้แก่ข้อที่ 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 23, 24, 29, 30, 31 และ 34

โดยเกษตรกรมีคะแนนเฉลี่ยในการจัดการความรู้ทั้งหมดเท่ากับ 29.45 คะแนน จากคะแนนเต็ม 35 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 0.84 คะแนน เกษตรกรของอำเภอสุวรรณภูมิมีคะแนนการจัดการความรู้สูงสุดเท่ากับ 29.77 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 0.85 คะแนน รองลงมาได้แก่เกษตรกรของอำเภอเกษตรวิสัย อำเภอโพธิ์ทรายและอำเภอปทุมรัตน์ มีคะแนนรวมของการจัดการความรู้เท่ากับ 29.23, 29.02 และ 28.75 คะแนนตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.84, 0.83 และ 0.82 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อทดสอบด้วย F – test ได้ค่า F เท่ากับ 1.844 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทั้ง 4 อำเภอมีการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่ไม่แตกต่างกัน

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร

เกษตรกรมีปัญหารื่องพื้นฐานที่เกี่ยวกับการทำนาและต้องการการปรึกษาหารือรวมทั้งการร่วมกันแก้ไขปัญหาจากภาครัฐด้วย ปัญหาของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้จากการสอบถามได้แก่เรื่องการทำปุ๋ยใช้เองของเกษตรกร การกำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูพืชในแปลงนา เกษตรกรต้องการการฝึกอบรมในเรื่องของโรคข้าว การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การคัดเลือกพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ให้ถูกวิธีและตรงตามพันธุ์ และการอบรมความรู้ในเรื่องการบำรุงดิน เกษตรกรได้เสนอแนะให้มีการจัดหาแหล่งน้ำในการทำนา ซึ่งปัญหาที่สำคัญและมีความต้องการมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานปัญหานี้ต้องการร่วมมือกันแก้ไขจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

ความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลแล้วพบว่าเกษตรกรใน 4 อำเภอ มีความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรปลูกข้าวไม่ว่าจะเป็นข้าวขาวดอกมะลิ 105 หรือข้าวเหนียวนั้น หลักการและวิธีการในการปลูกข้าวจะไม่แตกต่างกันมากนัก อีกทั้งการปลูกข้าวไม่ว่าจะเป็นข้าวเหนียวหรือข้าวเจ้าแล้วนั้นต่างก็เป็นอาชีพหลักของเกษตรกรทั้ง 4 อำเภอทั้งสิ้นจึงทำให้เกษตรกรมีความรู้ในการปลูกข้าวที่ไม่แตกต่างกัน

การจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

จากการแบ่งระดับการจัดการความรู้ของเกษตรกรเป็น 4 ระดับได้แก่ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับดี ระดับดีมากนั้น แสดงให้เห็นว่าการจัดการความรู้ของเกษตรกรชัดเจนขึ้น ซึ่งการจัดการความรู้ในระดับปานกลางมีเพียง 1 ข้อคือเรื่องการจัดเชื้อราที่อาจติดมากับเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยการคลุกด้วยสารเคมีกำจัดเชื้อราก่อนนำไปเพาะปลูก ในข้อนี้เกษตรกรมีการจัดการความรู้ในระดับปานกลางซึ่งข้อนี้น่าจะอยู่ในระดับดีมากแต่อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรไม่ได้คำนึงถึงความเสียหายและอันตรายที่จะเกิดขึ้นเมื่อนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีเชื้อราติดมาไปเพาะปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่อาจมีเหตุผลว่าการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวไปคลุกสารเคมีเพื่อกำจัดเชื้อรานั้นเป็นการสิ้นเปลืองเงินในการซื้อสารเคมีกำจัดเชื้อราและอาจคิดว่าเมล็ดพันธุ์ข้าวนั้นอาจจะไม่มีเชื้อราติดมาเพราะก่อนปลูกต้องนำเมล็ดพันธุ์ข้าวไปแช่น้ำเพื่อทำลายการพักตัวของเมล็ดก่อนอาจจะทำให้เชื้อราหลุดไปในกระบวนการนี้ได้ซึ่งแท้ที่จริงแล้วเชื้อราบางชนิดนั้นการแช่น้ำเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่สามารถทำลายวงจรชีวิตหรือทำให้เชื้อราหลุดออกจากเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ เกษตรกรอาจคิดว่าเป็นการสิ้นเปลืองเวลาในการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวไปเพาะเพราะหากเกษตรกรมีพื้นที่เพาะปลูกมากก็ต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวมากต้องสิ้นเปลืองเวลาในการคลุกสารเคมีกำจัดเชื้อรานั้นจึงทำให้เกษตรกรไม่เล็งเห็นความสำคัญ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วหากปล่อยให้มีเชื้อราในเมล็ดพันธุ์ข้าวที่จะนำไปปลูกนั้นทำให้เมื่อนำไปเพาะกล้าอาจจะได้ปริมาณต้นกล้าน้อยเพราะต้นกล้าอาจล้มตายไปหรืออาจจะทำให้เกิดโรคระบาดในแปลงนาได้เกษตรกรควรเล็งเห็นความสำคัญในจุดนี้

การจัดการความรู้ในระดับดีมี 8 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 6, 21, 25, 26, 28, 32 และ 35 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของแต่ละข้อพบว่าข้อ 1 ในเรื่องของการตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูกนั้นเกษตรกรมีการจัดการความรู้ต่ำที่สุดในระดับนี้เพียง 0.57 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่ให้ความสำคัญเรื่องของการตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ข้าว การตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวต้องใช้ความชำนาญ อีกทั้งในเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำนามากอาจต้องใช้แรงงานในการตรวจสอบและผู้ที่ตรวจสอบต้องมีความชำนาญบางครั้งต้องจ้างแรงงานโดยเฉพาะจึงทำให้สิ้นเปลืองเงินและ

สิ้นเปลืองเวลา อย่างไรก็ตามหากในอนาคตประเทศไทยต้องการจะเป็นผู้ส่งออกข้าวขาวดอกมะลิ 105 รายสำคัญของตลาดโลกก็จะต้องให้ความสำคัญกับการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ตรงตามพันธุ์ เพราะหากมีการปลอมปนของเมล็ดข้าวพันธุ์อื่นและหากมีมากเกินไปเกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนดก็จะทำให้ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของไทยหมดโอกาสที่จะเป็นผู้ส่งออกระดับโลกต่อไป ในข้อที่ 26 เรื่องการป้องกันเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ในหัวข้อนี้เกษตรกรมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในระดับนี้เท่ากับ 0.75 คะแนน เกษตรกรมีการจัดการในหัวข้อนี้สูงที่สุดในการแบ่งระดับการจัดการความรู้ระดับปานกลางเพราะเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลนั้นถือเป็นศัตรูสำคัญของข้าวและบางฤดูเพาะปลูกทำให้ความเสียหายให้กับเกษตรกรอย่างมาก ดังนั้นเกษตรกรจึงมีการป้องกันการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเสมอ ในเกษตรกรบางรายมีการฉีดพ่นสารเคมีในแปลงนาเพื่อเป็นการป้องกัน

การจัดการความรู้ในระดับดีมากมี 26 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 4, 5, 7, 12, 16, 20, 22, 27 และ 33 การจัดการความรู้ในระดับดีมากมี 4 หัวข้อที่เกษตรกรมีการจัดการความรู้เท่ากันและเป็นคะแนนต่ำในระดับการจัดการความรู้ได้แก่ข้อ 4 เรื่องการหว่านกล้าในช่วงต้น-กลางเดือนกรกฎาคม เป็นเพราะในช่วงนี้เป็นฤดูฝนและเกษตรกรส่วนใหญ่ก็ใช้น้ำฝนในการเพาะปลูกข้าวจึงทำให้เกษตรกรหว่านกล้าในช่วงเวลานี้ แต่หากปีใดที่เกิดภัยแล้งหรือฝนไม่ตกตามฤดูกาลเกษตรกรก็จะไม่สามารถหว่านกล้าในช่วงนี้ได้และที่มีระดับการจัดการต่ำอาจเป็นเพราะการเตรียมแปลงของเกษตรกรอาจจะมีระยะเวลาไม่เท่ากัน ในเกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่ทำนายน้อยอาจมีการเตรียมแปลงเสร็จเร็วกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำนามากก็อาจจะทำให้มีการหว่านกล้าก่อนได้ ข้อ 12 เรื่องต้นกล้าที่ถอนมาต้องมีการปักดำให้เสร็จภายใน 1 วันนั้น ในเกษตรกรบางรายที่มีขนาดพื้นที่ทำนามากและมีจำนวนแรงงานน้อยก็อาจจะปักดำต้นกล้าไม่เสร็จภายใน 1 วัน ข้อ 22 เรื่องการใส่ปุ๋ย 2 ครั้งคือใส่ก่อนปักดำเสร็จและตอนข้าวอยู่ในระยะตั้งท้องนั้นเกษตรกรอาจจะมีการใส่ปุ๋ยแค่เพียงครั้งเดียวคือตอนข้าวอยู่ในระยะตั้งท้องเพราะคิดว่าระยะข้าวตั้งท้องต้องการปุ๋ยมากกว่า ซึ่งเกษตรกรอาจจะไม่คำนึงว่าหากมีการใส่ปุ๋ยก่อนการปักดำเสร็จนั้นจะทำให้ต้นกล้าแข็งแรงและเมื่อต้นกล้าแข็งแรงก็จะทำให้ข้าวออกรวงและได้ปริมาณผลผลิตมากขึ้นด้วย ข้อ 27 เรื่องการป้องกันหนอนกอเกษตรกรจะให้ความสำคัญในเรื่องการป้องกันเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลมากกว่าเพราะการระบาดของหนอนกอที่พบในพื้นที่นั้นมีปริมาณพื้นที่น้อยกว่าเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร

อายุ อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร กล่าวคือเกษตรกรมีอายุมากอาจจะมีจัดการความรู้ที่ไม่เหมาะสมก็ได้ เกษตรกรอาจจะจัดการความรู้ตามความพฤติกรรมที่เคยชินซึ่งสอดคล้องกับ พัฒนพล (2541) อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมะขามหวานในเขตอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน นริศร์ (2541) อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในจังหวัดสิงห์บุรี รติกร (2543) อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติในการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ต่อพงศ์ (2543) อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในเขตกรุงเทพมหานคร ระพีพงษ์ (2547) อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานและไม่ใช้สารเคมีในพืชผักของเกษตรกรตำบลหลวง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่

ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร กล่าวคือถึงแม้ว่าเกษตรกรมีระดับการศึกษาสูงหรือต่ำก็ไม่มีผลต่อการจัดการความรู้ของเกษตรกร อาจจะเป็นเพราะการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรเกิดจากพฤติกรรมความเคยชิน เคยปฏิบัติไม่ได้เกิดจากความรู้ที่เกษตรกรมีอยู่แต่อย่างใด

ขนาดพื้นที่ทำนา ขนาดพื้นที่ทำนาไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร กล่าวคือเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ทำนามากหรือน้อยก็มีการจัดการความรู้ที่คล้ายกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ต่อพงศ์ (2543) พบว่าขนาดพื้นที่ทำนาไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในเขตกรุงเทพมหานคร ระพีพงษ์ (2547) ขนาดพื้นที่เพาะปลูกพืชผักตระกูลกะหล่ำไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานและไม่ใช้สารเคมีในพืชผักของเกษตรกรตำบลหลวง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่

รายได้จากการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 รายได้จากการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร กล่าวคือถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีรายได้จากการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 สูงหรือต่ำก็มีการจัดการความรู้ที่ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่ได้คำนึงถึงว่าการจัดการความรู้ที่ดีอาจทำให้มีรายได้จากการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ รติกร (2543) รายได้จากภาคเกษตรไม่มี

ความสัมพันธ์กับความรู้อและการปฏิบัติในการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ต่อพงษ์ (2543) รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้อและการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในเขตกรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ประสบการณ์ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร กล่าวคือถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 มากก็ไม่ได้มีผลทำให้การจัดการความรู้ของเกษตรกรดีขึ้นกว่าเดิมแต่อย่างไรอาจจะเป็นเพราะพฤติกรรมความเคยชินซึ่งสอดคล้องกับ พัฒนพล (2541) ประสบการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้อในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมะขามหวานในเขตอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน รติกร (2543) ประสบการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้อและการปฏิบัติในการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ต่อพงษ์ (2543) ประสบการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้อและการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรในเขตกรุงเทพมหานคร ระพีพงษ์ (2547) ประสบการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานและไม่ใช้สารเคมีในพืชผักของเกษตรกรตำบลสลวง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่

การได้รับการฝึกอบรม การได้รับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร กล่าวคือเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมอาจจะมีจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ดีขึ้นกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ อนันต์ (2520) กล่าวว่าความรู้ทำให้มีความสามารถและทักษะทางสมองในการจำ เข้าใจ และการนำไปใช้ การวิเคราะห์และการประเมินผล ส่วนในด้าน การนำความรู้ไปปฏิบัติ นั้นเกษตรกรส่วนใหญ่สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ดีในระดับมากเช่นกัน หลังจากเข้ารับการฝึกอบรมแล้วสามารถปรับเปลี่ยนการปฏิบัติ วิกร (2539) ที่กล่าวว่า การวัดและการหาคุณค่าที่จะได้จากการฝึกอบรมเป็นการประเมินผลจากการฝึกอบรม เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและมีเกษตรกรส่วนน้อยมากที่จะนำไปปฏิบัติไม่ถูกต้อง

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร กล่าวคือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาจจะทำให้เกษตรกรได้รับคำแนะนำและการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติในกระบวนการต่าง ๆ ให้ถูกต้องและเหมาะสมขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนัย (2534) พบว่าการเคยได้รับคำแนะนำมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับความรู้ ระดับความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกร กล่าวคือเกษตรกรที่มีความรู้ในเรื่องการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 นั้น อาจจะไม่นำความรู้เหล่านั้นไปจัดการความรู้ให้ถูกต้องและเหมาะสมก็เป็นได้

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในครั้งนี้

1. ควรมีการแก้ไขปัญหาเรื่องการจัดสร้างอ่างเก็บน้ำและแก้ไขในเรื่องระบบชลประทาน เนื่องจากเกษตรกรมีความต้องการน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกมากและแหล่งน้ำตามธรรมชาติมีไม่เพียงพอในปัจจุบัน
2. ควรมีการรณรงค์ให้เกษตรกรมีความสนใจและให้ความสำคัญกับการปรับปรุงดินและบำรุงดินให้มาก เพราะสภาพดินในพื้นที่ตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและอาจเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่มีผลทำให้ผลผลิตข้าวในพื้นที่ลดลงได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายผลการวิจัยออกเป็นวงกว้างคือวิจัยถึงการจัดการความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ที่มีศักยภาพในการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 เช่นกัน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์การผลิตและการส่งออกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ให้มีมาตรฐานและคุณภาพมากขึ้น
2. ควรมีการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในจังหวัดอื่นๆ เพื่อทราบถึงระดับของความรู้และการจัดการความรู้ของเกษตรกรเพื่อหน่วยงานภาครัฐจะได้นำข้อมูลฝึกอบรมได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร
3. ในการเลือกพื้นที่ศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรเลือกพื้นที่ที่มีระยะห่างของแต่ละพื้นที่ เพราะอาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและแตกต่างกันมากขึ้น